

اعیاد مسیحیان

۱. عید قیام یا عید پاک

عید پاک یا عید قیام، بزرگترین جشن ما مسیحیان می باشد. در این روز عیسی مسیح پس از اینکه به صلیب کشیده شده بود بر مرگ و شیطان پیروز گشته و دوباره زنده شده است (لوقا ۲۴، ۱-۱۲). عید پاک در پایان هفته مقدسی است که عیسی وارد اورشلیم می شود و توسط سربازان رومی دستگیر و پس از تحمل مصائب و سختی ها بر فراز تپه جلتا در اورشلیم مصلوب می شود. زمان این عید، برخلاف سایر اعیاد و مراسم، ثابت نیست و هر سال میان ۲۲ مارس تا ۲۵ آوریل تغییر می کند.

ریشه تاریخی

این جشن، به نام عید فصح یا عید فطیر بزرگترین عید یهودیان بود که آن را به میمنت خروج قوم اسرائیل از مصر، جشن می گرفتند. یهودیان آن را به نام پسخ یا فصح می شناختند که به معنای "عبور" است. این عید در آیین یهود از شامگاه روز چهاردهم نیشان شروع می شود و تا یک هفته ادامه دارد.

- برای مسیحیان، عید پاک با رستاخیز و قیام مسیح پیوند خورده است. طبق انجیل، عیسی مسیح پیش از "روز فصح" به صلیب کشیده شد، و روز سوم، از مرگ قیام کرده، ۴۰ روز در زمین زندگی کرد و بعد به آسمان به نزد پدر صعود کرد. مسیحیان نخستین، که در جامعه ای یهودی می زیستند، جشن رستاخیز را همزمان با مراسم عید فصح برپا می کردند. در سال ۳۲۵ میلادی و پس از آن که مسیحیت توسط دولت روم دین رسمی شناخته شد، آباء کلیسا، عید قیام مسیح را از عید فصح یهود جدا کردند، و آن را با روایات مسیحی هماهنگ ساختند. بدین ترتیب اولین یکشنبه بعد از بر آمدن ماه کامل (بدر) پس از اول فروردین را روز قیام دانستند، که می تواند میان ۲۲ مارس تا ۲۵ آوریل قرار گیرد.

زمان برگزاری عید پاک در کلیساهای شرق و غرب: زمان برگزاری عید پاک در کلیساهای ارتدوکس و کاتولیک متفاوت است. تاریخ قیام مسیح چون از روی تقویم قمری تعیین می شود هر سال تغییر می کند ولی همیشه در ماه های مارس و آوریل است. استفاده از "تقویم ژولینی" در مسیحیت شرقی برای مقاصد دینی در میان ارتدوکسهای شرقی حفظ شده است. ایشان عیدهای ثابت را سیزده روز پس از کلیساهای غرب و کاتولیک که از "تقویم گریگوری" استفاده می کنند، جشن می گیرند. تعیین تاریخ اعیاد غیر ثابت منوط به محاسبه عید رستاخیز است که برای همه مسیحیان بیزانسی یکسان است. نه تنها به این دلیل که تقویم آنان ژولینی است بلکه همچنین از آن رو که آخرین روزهای هفته مقدس نباید در روز عید فصح یهودی یا قبل از آن واقع شوند این تقویم را راهب اکسیگیوس متوفی به سال ۵۵۰ تنظیم نمود. او بر اساس تولد حضرت مسیح در سال ۲۵ دسامبر، کانون-الاول سال ۷۵۴ یعنی بنای شهر روم، آغاز سال را ۲۵ مارس یعنی روز عید پاک قرار داد و بعد از آن شروع سال در هفته هایی که پس از عید میلاد می آمد، در نظر گرفته می شد و این همان تقویمی است که به تقویم مسیحی شرقی شناخته می شود که در سال ۱۴۳۱ میلادی توسط کلیسا به ثبت رسید. در سال ۱۵۸۲ میلادی پاپ "گریگوریوس سیزدهم" چنین استباط کرد که اعتدال ربیعی بر اساس تقویم ژولینی در ۱۱ مارس واقع می شود و نه در ۲۱ مارس. لذا گریگوریوس راهب را برای اصلاح تقویم مأمور کرد. این تقویم از آن پس به "تقویم گریگوریوس" نامیده شد و دولتها و کلیساهای غربی آن را اجرا نموده و در محاسبات و اعیاد و امور خود آن را ملاک قرار دادند.

۲. عید صعود مسیح به آسمان

عیسی مسیح بعد از برخاستن از مردگان چهل روز را با شاگردانش گذراند و بعد به آسمان صعود نمود. (لوقا ۲۴: ۵۱ و اعمال رسولان ۱: ۶-۱۱) طبق تقویم مسیحی تاریخ این حادثه مثل روز عید قیام، سال به سال عوض می شود ولی همیشه چهل روز بعد از یکشنبه عید قیام است و به روز پنجشنبه می افتد. ده روز بعد از صعود، همانطوری که مسیح وعده داده بود، روز پنطیکاست فرا رسید و روح القدس نازل شد (اعمال رسولان ۲: ۱-۴).

یکی از اسقفان اعظم کلیسای یونان، آنتگوراس، چنین می نویسد: "مسیح صعود کرده... به همانجاییکه قبلا بود... یعنی مسیح به جلال قبلی خویش که بعنوان خدا از آن بهره مند بود رجوع کرده است. حال نه تنها او از چنین جلالی بعنوان خدا بهره مند است بلکه بعنوان خدا-انسان آن را از آن خود ساخته است. پس او ذات بشری را که در او به اتحاد رسیده است با خود به کمال و جلال رسانیده است که این گویای

سرنوشت و مقصد بشریت است. حال حتی بیش از زمان صمیمیت قبل از گناه اولیه یعنی قبل از آنکه از خدا و دوستی و رحمت او جدا و بیگانه شود به خدا نزدیک شده، به کمال رسیده و جلال یافته است. پس در صعود مسیح ما نزدیک شدن مجدد انسان به خدا را جشن میگیریم و این همان چیزی است که آن را (تئوسیس Theosis) یا همان الهی شدن انسان نام می گذاریم (افسیسیان باب ۲ آیه ۶: یوحنا باب ۱۷ آیه ۲۱: رساله دوم پطرس باب ۱ آیه ۴).

۳. عید پنطیکا ست، روز نزول روح القدس

پنطیکا ست در اصل واژه ای است یونانی به معنی پنجاه. ده روز پس از صعود عیسی مسیح به آسمان و نشستن او به دست راست خدای پدر به عنوان شاه شاهان و خداوند خداوندان، او روح خود را بر تمام قوم خود یعنی بر تمام ایمانداران به عیسی مسیح در آن زمان فرو ریخت.

خداوند عیسی در روز تهیه عید پسخ مصلوب شد و در فردای سبت پسخ قیام فرمود. پیش از رنج صلیب، وعده داد که روح القدس را بفرستد (یوحنا ۱۴: ۱۶-۱۷). به هنگام غروب روز قیام (که اولین روز دوره پنجاه منتهی به روز پنطیکا ست بود)، عیسی از درهای بسته عبور کرد و خود را به شاگردان ظاهر فرمود. او دو بار شاگردان را با کلمه "سلام بر شما باد"، تحیت گفت و آنگاه، بر ایشان دمید و فرمود: «روح القدس را بیا بید!» (یوحنا ۲۰: ۲۲).

بعد از پنجاه روز، «چون روز پنطیکا ست رسید» (اعمال رسولان ۱: ۲)، روح القدس به صورت زبانه های آتش بر شاگردان نازل شد. روح القدس در وجود مؤمنین ساکن شد. این روز در عین حال روز آغاز فعالیت کلیسا بر زمین است.

ریشه تاریخی

این کلمه در ترجمه یونانی تورات، نام یکی از سه عید بزرگ یهودیان بود. در زبان عبری، این عید را "عید هفته ها" می نامیدند که شرح آن در لاویان باب ۲۳ و تثنیه باب ۱۶ آمده است.

این دوره پنجاه روزه از فردای آخرین شنبه عید پسخ (فصح) آغاز می شد. در اولین روز این پنجاهه، اولین بافه از نوبر گندم را همراه با بره قربانی به حضور خداوند می آوردند.

در روز پنجاهم، یعنی در روز پنطیکا ست، دو گرده نان که با خمیرمایه و با آرد مرغوب پخته شده، باز همراه با بره قربانی، به حضور خداوند آورده می شد. به این شکل، درو محصول را جشن می گرفتند. شور و شغف این جشن را به راحتی می توان تجسم کرد.

پس از گذشت قرن ها، یهودیان پی بردند که این عید برای آنان معنایی عمیق تر در بردارد. عید پنطیکا ست در ماه سوم سال عبری واقع بود، یعنی در همان ماهی که خداوند عهد خود را بر کوه سینا به موسی عطا فرمود (خروج ۱۹). خداوند وعده داده بود که اگر ایشان از فرایض این عهد اطاعت کنند، محصول ایشان را برکت خواهد داد (تثنیه ۲۸). پس جای تعجب نیست که برای قوم یهود، عید پنطیکا ست نماد و مظهر تجدید عهد ایشان با خداوند بود.

- همانگونه که گرده های نان تازه که در حضور خداوند در روز پنطیکا ست تکان داده می شد، حاوی خمیرمایه بود، کلیسای تازه متولد شده، یعنی آنانی که در مسیح عادل شمرده شده بودند، در خود خمیرمایه روح القدس را داشتند. و همانگونه که عید پنطیکا ست مظهر عهد خدا با قوم یهود بود، افاضه روح القدس نیز مظهر عهد و میثاق جدید خدا با تمام بشریت بود. این همان وعده ای است که خدا به زبان ارمیای نبی فرموده بود که «... با خاندان اسرائیل و خاندان یهودا عهد تازه ای خواهم بست، نه مثل آن عهدی که با پدران ایشان بستم... شریعت خود را در باطن ایشان خواهم نهاد و آن را بر دل ایشان خواهم نوشت و من خدای ایشان خواهم بود و ایشان قوم من خواهند بود» (ارمیا ۳۱: ۳۱-۳۳). این جشن در روزیکشنبه بین ۱۰ مه و ۱۳ ژوئن.

۴. عید میلاد

عید میلاد جشنی است که به یادبود زادروز عیسی مسیح برگزار می شود (لوقا ۲، ۷-۱). واژه کریسمس، به معنای «مراسم عشای ربانی (مس) در روز مسیح» در حدود سال ۱۰۵۰ میلادی به صورت واژه Christes maesse در انگلیسی قدیم به معنی «جشن مسیح»، وارد زبان انگلیسی گردید و محققان معتقدند، گونه کوتاه تر آن یعنی Xmas شاید در قرن سیزدهم برای نخستین بار به کار رفته باشد.

ریشه تاریخی

جامعه مسیحیت اولیه، میان تاریخ واقعی میلاد عیسی مسیح و مراسم مذهبی بزرگداشت این واقعه، فرق مینهاد. در دو قرن نخست پیدایش آیین مسیحیت، بازشناسی تاریخ زادروز شهدای مسیحی و به پیروی از آن، عیسی، با مخالفت های بسیاری در بین پیروان این آیین روبرو شد. عده بسیاری از پدران کلیسا، نظرات نیشدار و کنایه آمیزی در خصوص برپایی جشن تولد افراد در ادیان پاکانسم (آیینهای دگرگشتی یا چندخدایی) داشتند و در واقع از دید کلیسا، این روز جانسپاری قدیسان و شهدا بود که میبایست به عنوان روز واقعی به دنیا آمدن آنان، گرمی داشته شود. منشا دقیق انتخاب روز ۲۵ ماه دسامبر به عنوان میلاد عیسی مسیح در پرده ای از ابهام قرار دارد و تاریخدانان در مورد آنکه مسیحیان از

چه زمانی شروع به برپاداشتن جشن میلاد مسیح نمودند، پاسخ نیستند. گرچه اناجیل چهارگانه در عهد جدید، تولد عیسی را با جزئیات شرح می‌دهند، ولی هیچ تاریخی در آنها ذکر نشده است. روز ۲۵ دسامبر، برای نخستین بار در سال ۲۲۱ پس از میلاد، در نوشته‌های سکستوس ژولیوس افریکانوس (اولین تاریخنگار مسیحی) به عنوان روز تولد مسیح، انعکاس یافته و بعدها به طور فراگیر در عالم مسیحیت پذیرفته شده است.

اما بیشتر محققان معتقدند که این روز در امپراتوری روم جایگزینی برای جشن «روز تولد خورشید شکست ناپذیر» (solis invicti nati dies) که در هنگامه انقلاب زمستانی به عنوان نماد نوزایی خورشید، به دور افکندن زمستان و ندای تولد دوباره بهار و تابستان برگزار میشد، رایج گردید و در واقع کریسمس، صورت «مسیحی شده» این جشن است. پیش از پذیرفتن آیین مسیحیت به عنوان دین رسمی روم در قرن چهارم میلادی، رومیان هر ساله در روز ۱۷ دسامبر در جشنی به نام ساتورنالیایا به سیاره کیوان (ساتورن)، ایزد باستانی زراعت، احترام می‌نهادند. این جشن تا هفت روز ادامه می‌یافت و انقلاب زمستانی را که طبق گاهشماری یولیانی باستان حدوداً در ۲۵ دسامبر واقع می‌شد، شامل می‌گردید. هنگام عید ساتورنالیایا، رومی‌ها اقدام به برپاداشتن جشن و سرور، به تعویق انداختن کسب و کار و منازعات، هدیه دادن به همدیگر و آزادکردن موقتی برده‌ها می‌نمودند. همچنین آیین رازآمیز میترائیسم، بر پایه پرستش ایزد باستان ایران زمین، میترآ، در سرزمینهای تحت فرمانروایی روم باستان اشاعه زیادی یافته بود و بسیاری از رومیان، رویداد بلندتر شدن روزها به دنبال انقلاب زمستانی را با شرکت کردن در مراسمی به منظور بزرگداشت زادروز میترآ، در ۲۵ دسامبر جشن می‌گرفتند. این جشنها و سایر مناسک تا اول ژانویه ادامه می‌یافت که رومیان این روز را نخستین روز ماه و سال جدید می‌دانستند.

کلیسای اولیه شرق، هم عید میلاد و هم عید آمدن مجوسیان را در ۶ ژانویه جشن می‌گرفت. در مغرب زمین، در روز ۲۵ دسامبر، کلیسا جشن زادروز میترآ خدای نور و روشنایی را با جشن بزرگداشت زادروز عیسی که عهد جدید او را نور و روشنی جهان می‌نامد، جایگزین نمود. از پایان سده چهارم، سراسر جهان مسیحیت کریسمس را در ۲۵ دسامبر برگزار می‌کردند، جز در ارمنستان که این جشن را هنوز در ۶ ژانویه برگزار می‌کنند.

جشن ها و احکام عبادی و اخلاقی در کلیسای کاتولیک

کلیسای کاتولیک از مسیحیان می‌خواهد در زندگی عبادی و اخلاقی خود این احکام را رعایت کنند:

۱. روزهای یکشنبه و جشنها در عشای ربانی شرکت کنند؛
۲. دست کم در عید پاک همیوئی (کمونین) دریافت کنند؛
۳. دست کم سالی یکبار اعتراف کنند؛
۴. جشن ها و روزهای مقدس واجب را گرامی بدارند؛
۵. روزهای معین روزهداری و پرهیز را رعایت کنند و با توجه به توانایی‌شان، نیازهای کلیسا را تأمین نمایند.

به جزء چهارجشن بزرگ بزرگ و اصلی (عید قیام – عید صعود – عید پنطیکاست – عید میلاد) مسیحیان موظفند جشنها و روزهای مقدس واجب دیگری را نیز گرامی بدانند:

- اول ژانویه: مریم مادر خداوند ما عیسی مسیح
- ششم ژانویه: آمدن مجوسیان برای پرستش عیسی خداوند (Epifania)
- نوزده مارس: جشن حضرت یوسف
- پنجشنبه بعد از تثلیث مقدس: جشن تن و خون مسیح (Corpus Domini)
- بیست و نه ژوئن: جشن پطرس و پولس رسول
- پانزده اگوست: عروج مریم به آسمان
- اول نوامبر: روز تمام مقدسین
- هشت دسامبر: لقاح مطهر